

A jövő derékhada

Jegyzetlapok tanévzáráskor, tanévnyitás idejére

A tanszék irodái most csendesek, a szélesre tárt ablakon beáramló hegyi szél hűsítően kering az íróasztalok felett. Megint elment vagy harminc ifjú ember, szeptembertől újak jönnek a helyükre. Mit tudunk nekik adni a röpké néhány év alatt, amíg főiskolai hallgatóként szorgalmasan jegyzeteltek, görbítették hátukat az órákon, készültek tisztí pályafutásukra?

Mostanában sok támadás éri szervezeteinket. A büntetés-végrehajtás dolgozóit méltánytalanul hátrányosan érintő kijelentések születnek, gondolok itt az elmarasztaló summás véleményekre, az anyagi források szűkítésére, és egyidejűleg a börtön büntető jellegének erősítésére irányuló óhajokra, a rehabilitációs alapfunkció megkérdőjelezésére – hogy csak néhányat említsünk. Ebben a helyzetben megfelelő-e az az elméleti anyag, amellyel teletömjük hallgatóink fejét? Elég érettek lesznek-e ahhoz, hogy saját sorsukat jó irányba terelgessék, alkalmazkodni tudnak-e majd a sokrétű igényrendszerhez?

Hatalmas vadcseresznyefa áll az épület előtt, már pirosodnak gyümölcsei. Feketerigók ülnek nyugodtan az ágakon, bőven jut mindegyiknek az érett szemekből. Lapozom a legutóbbi országos tudományos diákköri pályázatra készült dolgozatokat, és arra gondolok, ez a mi termésünk. És arra is, hogy a végzős hallgatók közül öten főhadnagyként, kitüntetéssel vehették át diplomájukat. Mégis talán leginkább arra, hogy zömmel összetartó, közösséget alkotó, egymást tisztelő és becsülő embereket búcsúztattunk, olyanokat, akikkel magunk is szívesen dolgoznánk kollégaként együtt. Kívülről, diplomával érkezett társaikhoz képest, vajon mit érnek ők? A büntetés-végre-

hajtási tisztí diploma, a Rendőrtisztí Főiskola által adott oklevél ér-e annyit, mint egy polgári főiskolai végzettség? Van-e olyan versenypálya, ahol a szakmai felkészültség diákkorban már összemérhető?

Igen, van! Éppen erre való a tudományos diákkör. A büntetés-végrehajtási tanszéken évek óta intenzíven és magas színvonalon folyik a hallgatók kutatási, vizsgálódási, elméleti érdeklődési kedvének felkeltése, és a diákkör keretein belül azok gyakorlati megvalósítása.

Eredményeként számos konferencián nyertek már díjakat, vívtak ki elismerést. A legutóbbi, az 1998/1999-es tanévben a Rendőrtisztí Főiskoláról indított 32 dolgozattól 10 pályamunkát tanszékünk indított a XXIV. Országos Tudományos Diákköri Konferencián.

Bognár Miklós (nappali III. évfolyam) az Informatikai Szekcióban (Bp. Műszaki Egyetem) bár díjat nem kapott, komoly elismerésben részesült új szempontú adatbázis-fejlesztési programjáért. Kilencen az Állam- és Jogtudományi Szekció (Miskolci Egyetem) versenyén indultak. Engedjék meg, hogy témakörönként csoportosítva röviden bemutassuk, mi érdeklí fiataljainkat, hogyan látják a gyakorlatot, milyen lehetőségekre hívják fel a figyelmet!

A bévés hallgatók a „Büntető-eljárás-jog és Büntetés-végrehajtási jog” alszekcióban szerepeltek, ahol a bírálóbizottság elnöki funkcióját *dr. Vókó György* kandidátus (Legfőbb Ügyészség) látta el. Tagja volt *dr. Róth Erika* kandidátus (Miskolci Egyetem) és *dr. Kabódi Csaba* kandidátus (ELTE). Diákjaink joghallgató egyetemistákkal mérték össze tudásukat.

A vizsgálódás fókuszában

Három hallgatónk foglalkozott valamilyen szempontból az elítéltekkel. Tekintettel a büntetés-végrehajtás közelmúltban bekövetkezett paradigmaváltására (kényyszervelelésből szolgáltató jellegű támogatás), és a még ma sem kellően kidolgozott kategorizálásra (osztályképzésre, tipizálásra) ez a témaválasztás rendkívül aktuálisnak mondható.

Búza Adrienn (nappali III. évfolyam) *Értelmiségi réteghelyzetű elítéltek a börtönben* című munkája (konzulens *dr. Csetneky László*) egy eddig nem vizsgált fogvatartotti réteg mutatóit tárja fel. „Nem figyelünk fel rájuk, mert végzik a dolgukat, igyekeznek átvészelni a szabadságvesztés időtartamát, de talán nekik van a legnagyobb szükségük segítségre, hiszen a börtön világa nem az ő világuk, és többnyire (néhány kivételtől eltekintve) ők valóban nem akarnak többé visszakerülni.” (38. oldal.) A szerző saját szerkesztésű kérdőívvel és strukturált interjú módszerével végzett vizsgálatai alapján számos gyakorlati javaslatot tett.

Szilasi Gabriella (az elmúlt évben végzett levelező tagozaton, jelenleg a Fejér megyei bv. intézet osztályvezető-helyettese) *A kábítószer, annak hatása a bűnözésre, bűnelkövetőkre. Kábítószer a börtönben* című munkájában (konzulens *Kaszt János*) körültekintő alaposággal mutatja be a kábítószer-fogyasztás megje-

lenését és terjedését a börtönökben. „A (kábitószer) beküldők csomagolómáguasok, hiszen ki gondolná, hogy a fóliával lehegesztett gyufáscsomag dobozainak egyikében gyógyszer rejtőzik... A banán, a narancs, a dinnye kiváló rejtékhely a különféle alkoholtartalmú italok számára. Ha a fogvatartott szerencsés, akkor megkapja ezeket. Nagyobb a hatás, ha a birtokában van még egy kis Seduxen, Noxi-ron.” (29. oldal.)

Kérdőíves felmérést végzett, dolgozatában több megelőző intézkedésre tett javaslatot.

Mészáros László (levelező, IV. évfolyam, nevelő a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei bv. intézetben) *Az informális csoportok problematikája a börtönben* című dolgozata (konzulens *dr. Csetneky László*) az elkötelezett nevelő ars poeticájának erejével, érzelmi töltésével, és szakmailag a hitelesség bizonyosságával fogja meg az olvasót. A totális intézet, a deprivációk és a behozott viselkedési szokások és értékek csoportalakító hatásait elemezve rámutat azokra a felfogásbeli és viselkedésbeli szempontokra, amelyek különösen érzékenyek, például „...ami soha nem lesz gépesítéssel megoldható, az az emberekkel való foglalkozás, a bánásmód. A részvét, az együttérzés, az érdeklődés nem szimulálható. Kifogyhatatlan a boldogtalanok, hiszékenyek és önsorsrontók serege, akiken nem segít más, mint az értő, segítő és szeretetteljes emberi szó. Úgy érzem, erre a kereslet a jövőben törvényszerűen nőni fog.” (39. oldal.)

A gyakorlatot jobbítani szándékozó javaslatai, irodalmi idézetekben bővelkedő intelmei elgondolkodtatóak.

A hallgatóság főleg egyetemistákból állt, akik figyelmesen hallgatták végig a szerző 15-20 perces kiselőadását, a bíráló (joghallgató egyetemista) véleményét, majd ezután kérdezhetek, elmondhatták gondolataikat a hallottakkal kapcsolat-

ban. Meg is tették. Kemény kérdések záporoztak a bévés szereplőkre, akik derekasan állták a sarat, meggyőzően és hitelesen érveltek.

A zsűri többnyire dicsért, méltatott, ám, ha kellett, kiigazította a szakmai tévedést, kifogásolta a hiányokat. Öröndetes volt, hogy a szakirodalmi feldolgozással kapcsolatban ilyen kifogás szinte már fel sem merült, holott korábban ez volt diákjaink egyik gyengéje. Még öröndetesebb, hogy az egyetemistákkal szemben a mi versenyzőink sokkal gyakorlatiasabb gondolkodásúaknak, emberismerőbbnek, empatikusabbnak tünnek.

Jogesetek

A büntetés-végrehajtás jogszabályok nélkül elképzelhetetlen. Két dolgozat is foglalkozott – sajátos szempontból – e területtel.

Bonyhádi Andrea (nappalin végzett az elmúlt tanévben) *Jogesetek a büntetés-végrehajtási jog tanulmányozásához* című munkája (konzulens *dr. Lőrincz József*) a mindennapi bürtönéletben gyakorolt előforduló esetek jogszabályi értelmezését kísérelte meg, ami alapját jelentheti egy példatárnak, és ez elősegíthetné a bürtön személyzet jogszerű tevékenységét. A tizennyolc főbb büntetés-végrehajtási alaptevékenységi forma szerint csoportosított példából mutatunk be egyet szemléltetésül.

X. Y. előzetesen letartóztatott kérelmi lapon kérte az intézetben történő munkába állítását. A fogvatartott szakképzettsége lakatos. A büntetés-végrehajtási intézet házi mőhelyében dolgozhatna a szakmájában. A befogadási és foglalkoztatási bizottság előtt megismételte kérését. A bizottság munkába állította az intézet házi mőhelyében mint lakatost, és kiiktatta a szabályokról, amiket be kell tartani a fogvatartottaknak. X. Y. a feltételeket megér-

tette, elfogadta. Másnap reggel munkára kivonuláskor a fogvatartott közölte, hogy nem hajlandó formaruhát viselni. Foglalkoztatható-e az előzetesen fogvatartott ilyen esetben? (30. oldal.)

Órsi László (levelező, IV. évfolyam, nevelő az állampusztai bürtönben) *Az enyhébb végrehajtási szabályok alkalmazásának gyakorlata Állampusztán* című dolgozata (konzulens *dr. Cser Gyula*) akkor készült, amikor a büntetés-végrehajtást még nem érte el a szerencsétlen Döcher-ügy kavarta vihar. A szerző természetesen kitért munkája bemutatásakor az időközben bekövetkezett változásokra, jogszabály-módosításokra. Utólag is megerősíthető, hogy jó szemmel látta meg ennek a humánus és előremutató jogintézménynek a buktatóit. Például: „... az enyhébb végrehajtási szabályok hatása alá helyezés feltételrendszere rendkívül laza, hiányos. Tulajdonképpen csak keretszabályozást ad az alkalmazáshoz.” (35. oldal.)

„Az ellenőrzési lehetőségek intézetenként különbözőek, amely az elítéltek hangulatát nagymértékben befolyásolja, sajnos, negatív irányban. Ez pedig a biztonságot is veszélyeztető tényezővé is válhat. A sokféle eltérő gyakorlat abból adódik, hogy a jogszabály tág keretet biztosít az eltávozás engedélyezésére. Az intézetek között nem alakult ki egységes gyakorlat, amelynek kialakítása mindenképpen célszerű lenne.” (37. oldal.) Következtetéseit kérdőíves felmérésre alapozta a szerző.

Külső segítség

A bürtönt övező külvilág – ahonnan bekerül és ahová kikerül az elítél – a szabadságvesztés időtartama alatt is aktív kapcsolatban állhat a bürtön szervezettel és a bent élő elítéllel. Az állami szervek a speciális felügyeletet főleg az ügyészi szervezeten keresztül látják el, míg az el-

ítéltek szabadulásra felkészítésében és utógondozásában jelentős szerepet játszanak a karitatív szervezetek. Ezzel a két aspektussal foglalkozott két végzős hallgatónk.

Szeidl Tamás (nappali, III. évfolyam) *A büntetés-végrehajtás ügyészi felügyelete* című pályaműve (konzulens dr. Cser Gyula) kérdőíves vizsgálatra alapozva értékeli a bv. törvényességi felügyeletének jogszabályi kereteit és gyakorlatát, konkrétan az ügyészi felügyeletet. Széles körű szakirodalmi tájékozottsága révén és az egzakt adatok fényében több fejlesztési lehetőségre is rámutat. Így például a következőt írja. „El kell fogadni azt a helyzetet, hogy a bv. felügyeleti ügyészi munka azonos rangú, sajátos és önálló szakági tevékenység, amely minden más szakági tevékenységtől elkülönül. Ennek tükröződnie kellene szervezeti helyzetében is. A bv. felügyeleti ügyészi munka területén a hagyományos feladatok mellett egyre meghatározóbb jelentőséget kap ezen szakterület emberi jogi, jogvédelmi funkciója.

A bv. ügyészi felügyelet terjedelme, feladatköre nem tekinthető lezártnak, számolni lehet annak jövőbeni bővülésével. Figyelemmel arra, hogy a bv. felügyeleti ügyészek valamennyi végrehajtó helyen állandó rendszerességgel vizsgálják a fogva tartás törvényességét, felmerül annak a gondolata, hogy a bv. intézetekben foganatosított elzárás végrehajtásának törvényességi felügyelete nem lenne-e hatékonyabb, amennyiben ezen feladatot is a bv. felügyeleti szakág látná el. A bv. felügyeleti ügyészek rendelkeznek e feladat ellátásához megfelelő módszerekkel, szakismerettel. Emellett a célszerűség is indokolná, hogy a személyi szabadság ezen korlátozásának törvényességét is a végrehajtási helyeken egyébként is eljáró bv. felügyeleti ügyészek vizsgálják.” (33. oldal.)

Precíz, pontos mondatok, egy végzett jogász számára is vállalható lenne mind a tartalom, mind a forma.

Vajda Szabolcs (nappali, III. évfolyam) *Börtönpszichológia a börtönben. A karitatív szervezetek kapcsolata a büntetés-végrehajtással* című dolgozata (konzulens Módos Tamás) a karitatív, börtönmissziós szervezetekkel foglalkozik, amelyek a rendszerváltozást követően váltak jelentős tényezővé az elítéltek rehabilitációjában.

A hallgató több börtönben végzett kérdőíves felmérést, elsősorban a missziós tagok és az elítéltek kapcsolatát, az elítéltekben felbukkanó érzelmi, hitbeli változást vizsgálta. Egy példa megállapításai közül. „Többen kerülnek szorosabb kapcsolatba a missziós tagokkal, általában ugyanazzal a személlyel beszélgetnek, így könnyebben megismerhetik egymást. Úgy látják, hogy a missziós tagok odaadóak, segítőkészek, szeretik a munkájukat, és fontosnak tartják azt. Mindegyikük reméli, hogy szabadulása után több segítséget kap, amelynek jellege sokrétű lesz. Munkahelyteremtést és a családi kapcsolatok rendezésének lehetőségét kívánják a legtöbben, de van, aki elhelyezést, élelmezést is vár.” (43. oldal.)

A szerző kritikusan ábrázolja az elítéltek jelenleg még nem kielégítő aktivitását, illetve rámutat a bv. felelősségére is.

Kifőtt a kávé, pihenjünk egy kicsit. A lombokon ferdén ül a fény, késő délutánra jár. Máskor hallgatóink kiáltozása hallatszik a pályáról, konzultációra jön évfolyamdolgozatával egy diák, aláírást kér egy másik a szolgálati jegyére, a következő számítógépen dolgozna. Most madárfütyt és a levelek pergése múlhatja az időt, itt a vakáció. Lássuk hát az utolsó témakört, amely fontossága miatt az első is lehetne.

A személyzet

Az emberi oldal, a jogszabályokat érvényesítő és a bánásmódbeli elképzeléseket megvalósító személyzet (stáb) kérdésköre örökzöld, és egyúttal még mindig egy kicsit tabu téma, ahol nem illik rosszat mondani, de illik dicsérni, vagy legalább rózsásabbra festeni a valóságot. Realizmusuk és bátor kritikájuk miatt a zsűri külön megdicsérte az e témakörrel foglalkozó két diákunkat.

Illés Lászlóné (nappali, III. évfolyam) *A büntetés-végrehajtás oktatási rendszere és változásai* című munkája (konzulens dr. Zeller István) átfogó képet ad a bévés szürkeállomány utánpótlásáról, szakirányú oktatásáról, kiképzéséről és továbbképzéséről. A különböző oktatási formák precíz bemutatása olyan alapgondolatokra épül, mint például a következőre. „A magyar büntetés-végrehajtás szervezetében megkezdett reformfolyamatok sikere szükségszerűen megkívánja az emberi humánus módon való gazdálkodás átfogó átalakítását.” (4. oldal.) Vagy „...a véleményem. úgy gondolom, egyértelmű. A büntetés-végrehajtási munka több mint egy szakma. Hivatás, sőt, túlzás nélkül mondhatom, élethivatás, az egész életet meghatározó munka. Így a munkatársak kiválasztása és felkészítése, a mindennapok során történő továbbképzése stratégiai fontossággal bíró tevékenység.” (7. oldal.)

A szerző következtetései a valóságot tükrözik, azt a nehéz helyzetben lévő szervezetet, amelyben minden gátló tényező ellenére az oktatást és képzést lehetséges és szükséges magasabb szintre emelni.

Kollár Zoltán (levelező, IV. évfolyamos, biztonsági felügyelő a Kalocsai Fegyház és Börtönben) *A büntetés-végrehajtás sajátosságainak hatásai a személyi állományra* című munkája (kon-

zulens dr. Csetneky László) egy összefüggő szubjektív kiáltványnak tekinthető, amely a személyzeti tagok együttműködésének fokozása, egymás megbecsülésének erősítése érdekében fogalmazódott. A szerző szavaival, „...*Néha egy kicsi akadályt, ha egymás között nem hidalunk át, az később szakadékká válhat. Ha egy kis probléma felett átsiklanak, időben nem segítenek egymásnak, nem akarják különféle indokok miatt megoldani, megbeszélni, olyan lánc alakul ki, amelynek a végén csak a konfliktus marad, eredetét már rég el is felejtették.*” (2. oldal.)

Nagyon alapos szakirodalmi áttekintésre és saját elitéltközeli helyzetére építve kritikusan elemzi a fogvatartó és fogvatartott kapcsolatát, a hierarchikus rendszer hatásait a munkatársi viszonyokra, a pályakezdők helyzetét. Ahol csak tud, változtatási javaslatokkal is él. Az instruktori rendszerekkel kapcsolatban például így: „*Meglátásom szerint egy ki nem alakított, vagy rosszul végrehajtott instruktív program olyan negatív élményeket eredményezhet, amelyek döntően befolyásolják a kezdők pályán maradását. Ha valakinek egyszerre új információk tömege zúdul a nyakába, akkor azt nagyon nehezen tudja kezelni, értékelni. Nem tud támpontot találni, nincs kihez fordulnia, nem tud kontrollálni és korrigálni. Nem mutatja meg senki, hogy milyen irányba kell fordulnia, mit is kell képviselnie. Ebben a helyzetben kialakulhat egy elbizonytalanodás, önállótlanág, és ezzel együtt feszültségek keletkeznek az egyénben. Jó esetben hosszabb lefolyással elsajátítja, ellesi a kellő tudást – de nagyon sokszor már ebben a stádiumban elhagyják a tesületet. Az instruktori rendszer működését akadályozza, hogy a tapasztalt, jól felkészült állomány tömegesen vonult el a cégtől.*” (2. oldal.)

Díjak, elismerések

A szekció zsűrije III. díjat adott Mé-
száros Lászlónak.

A büntetés-végrehajtás országos pa-
rancsnoka különdíjban részesítette Órsi
Lászlót és Kollár Zoltánt. A Belügymi-
nisztérium különdíját (egy fényképezőgé-
pet) Búza Adrienn kapta.

Ezek a hivatalos díjak, pénz- és tárgy-
jutalmak, ám nem hivatalosan e folyóira-
tot is felhasználva, minden résztvevőnek
ismét gratulálunk, és munkájukért köszö-
netünket fejezzük ki.

Néhány örvendetes tényt hadd említ-
sünk meg. A tanszék minden egyes tanára
érintett volt konzulensként.

A pályázók szakirodalmi felkészültsé-
ge jelentősen javult, de még hiányzik az
idegen nyelvű irodalom felhasználása.

Szinte minden induló önálló kutatást,
felmérést, vizsgálatot végzett.

A dolgozatok bemutatása során jó be-
nyomást keltett a bévés hallgatók jó be-
szédkészsége, vitaképessége, tájékozott-
sága.

Kint lassan sötétedik, a völgyben fel-
gyúlnak a város fényei. Becsukom az ab-
lakot, éjjel vihar jöhet. A rigók jóllaktak,
elégedettek a természettel. És a mi termé-
sünk? Hallgatóinkkal a közös munkánk: a
tudásszerzés, a műveltebbé válás, az ön-
megvalósítás, és sok más szakmai foga-
lommal jellemezhető gyarapodás.

Vajon mondhatjuk-e, hogy ezek a friss
diplomás bévés tisztiek a jövő derékhadát
alkotják majd, és tudásuk elegendő új hi-
vatásukhoz? Bizonyára nem; mi, amit
tudunk, átadtuk nekik. És jó volt látni
őket, amikor a diákköri vetélkedőn szere-
pelték. Ott összességében az egyetemis-
tákkal egyenrangúak voltak, vagy egy ki-
csit jobbak.

Csetneky László

